

Voorwoord

Sinds het begin van de huidige economische crisis in 2008 en de ontwikkelingen die sindsdien hebben plaatsgevonden is er grote belangstelling voor economische vraagstukken, zoals de mondiale economische crisis, problemen in de Eurozone, globalisering en opkomende (niet-westerse) economien. In de discussies over deze thema's in het publieke debat ontbreekt het echter vaak aan contextualisering en reflectie. Met dit nummer wil *Groniek* als historisch tijdschrift een bijdrage leveren aan het hedendaagse publieke en tevens academische debat. In dit nummer gaat *Groniek* derhalve in op de ontwikkelingen die in de laatste decennia van bepalende invloed zijn geweest op het ontstaan van het contemporaine wereldwijde economische systeem. Het komt regelmatig voor dat brede begrippen als 'neoliberalisme', 'de Euro' en 'opkomende markten' worden gebruikt zonder dat daarbij wordt stilgestaan bij de exacte betekenis en de historische context van deze termen. De vijf thema-artikelen belichten verschillende historisch-geografische en -theoretische aspecten van het huidige economische systeem, en raken daarmee aan enkele veelbesproken vraagstukken: de relatie tussen de staat en de markt, evenals de verhoudingen tussen landen onderling in een deels geglobaliseerde en deels nog globaliserende wereld.

Het eerste artikel is van de hand van Javier Arnaud en gaat over de gevolgen van de hervormingen van de 'Washington Consensus' in Latijns-Amerika. Dit 'one-size-fits-all-pakket' van economische hervormingsmaatregelen – dat als doel economische groei en ontwikkeling had – werd onder druk van ontwikkelde landen, het IMF en de Wereldbank doorgevoerd in verschillende Latijns-Amerikaanse landen, maar bleek daar averechts te werken. Waar de hervormingen tot groei hadden moeten leiden, waren transitieproblemen, crises, toenemende schulden en ongelijkheid de meest opvallende ontwikkelingen in deze landen. Ondanks de problemen die deze hervormingen met zich meebrachten, lijkt er ook bewijs te zijn dat ze op lange termijn gunstiger uitwerken dan aanvankelijk het geval leek te zijn. Arnaud onderzoekt de korte- en lange-termijn effecten van de Washington Consensus in Latijns-Amerika en komt zo tot een verrassende herwaardering.

Vervolgens analyseert Kent Deng de ontwikkelingen die de snelle en grootschalige industrialisatie van China mogelijk maakten en het land

opstuwden naar zijn huidige positie als economische grootmacht. Hij beschrijft de geschiedenis van China sinds 1948 als een geschiedenis van economische hervormingen. De opkomst van China wordt door Deng geplaatst in het spanningsveld tussen de planeconomie van Mao Zedong en de geliberaliseerde economie van Deng Xiaoping. Daarenboven plaatst hij ook een kritische noot bij de huidige (sociaal)economische situatie.

Het derde thema-artikel is van de hand van Thomas Lindblad en richt zich op de recente ontwikkelingen in Zuidoost-Azië. Deze regio heeft sinds de jaren zestig van de vorige eeuw een stormachtige economische ontwikkeling doorgemaakt, gekenmerkt door perioden van groei, afgewisseld met perioden van crisis. Lindblad schetst de uitbraak en ontwikkeling van de crisis van de jaren negentig en trekt dit door naar een van de belangrijkste vragen van vandaag de dag: hoe verhouden economische groei en (macro)economische kwetsbaarheid, danwel instabiliteit zich tot elkaar? Aan de hand van Indonesië, Maleisië, Thailand, Singapore en de Filippijnen bespreekt hij theoretische en beleidsmatige vraagstukken omtrent welvaart en crisis.

Marc Dierikx behandelt aansluitend de geschiedenis van de Europese Monetaire Unie. Hij herleidt de geschiedenis van Europese (economische) integratie en geeft een verhelderende analyse van de ideeën en overwegingen die aan de basis lagen van dit belangrijke onderdeel van de huidige Europese economische realiteit. Dierikx bespreekt niet alleen wisselwerkingen tussen theorie en praktijk die in Europa de economische integratie vormgaven, maar plaatst deze ook in hun wereldwijde context.

Het vijfde en laatste thema-artikel is een bijdrage van Peter-Wim Zuidhof: een theoretische bespreking van de geschiedenis van het neoliberalisme. Volgens hem is 'neoliberalisme' tegenwoordig een verzamelnaam geworden voor een breed scala aan ideeën en beleidslijnen. Daarbij heeft de term veelal een negatieve connotatie en wordt het geassocieerd met ongebreideld kapitalisme. Zuidhof laat zien dat er een uitgebreidere en meer genuanceerde achtergrond bij het begrip hoort. In zijn analyse van het neoliberalisme als een politieke en economische filosofie gaat hij terug tot de oorsprong van deze ideeën en beschrijft hoe deze vervolgens van grote invloed werden in politieke kringen.

Het supplement van dit nummer bevat drie artikelen. Bob Castelein vult deze keer de rubriek Hoog van de Toren in met een apologie van Abel de Santamaría: de man die met recht de grootste pechvogel van de Cubaanse Revolutie genoemd kan worden. Tevens presenteren wij twee artikelen,

van respectievelijk Martijn van den Boom en Ronald Plantinga. In de rubriek Persoonlijkheden staat Van den Boom stil bij de politieke visie van Maximilien Robespierre. De ogenschijnlijke tegenstrijdigheden van diens politieke theorie worden doorgrond via een analyse van zijn retoriek. Ronald Plantinga beschrijft daarna in de rubriek Historisch Erfgoed de geschiedenis van Papoea als een opeenvolging van verschillende sociaal-ruimtelijke verbeeldingen. In de geest van een 'spatial turn' in de geschiedschrijving laat hij zien hoe de sociaal geconstrueerde ruimte belangrijk is voor het proces van natievorming.

In lijn met onze doelstelling om het historisch debat te bevorderen, hopen wij van harte dat dit nieuwe nummer van Groniek tot denken en discussie aanzet. Wij hopen dat de thema-artikelen een achtergrond bij en verdieping van de huidige economische vraagstukken verschaffen, en het mogelijk maken deze in een ander – en breder – perspectief te zien. Reacties op de thema-artikelen, supplementsartikelen en de Hoog van de Toren zijn meer dan welkom. Ook artikelen of bewerkingen van scripties die het waard zijn om gelezen en zo mogelijk gepubliceerd te worden ontvangen wij graag.

De redactie wenst u veel leesplezier.